

Babus Antal

Búcsú Kállay Istvántól

(1935–2024)

Kállay István huszonöt évig, ijesztőbb megfogalmazásban negyedszázadon át, 1971. február 7-étől 1996. december 30-ig dolgozott a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteményében. Végig olvasótermi felügyelő volt, olyan magától értetődő részévé vált az olvasótermünknek, mint Széchenyi István órája a falon, vagy a Balassi-festmény a Páncélterem fölött. Huszonöt évig Ő volt az első, akivel az osztályra belépő olvasó találkozott, az alapján alakították ki magukban az első benyomást a Kézirattárról, ahogyan István bánt velük. És István jól bánt, sőt, nagyon jól bánt az olvasókkal! Mondják, egy úriembert három dologról lehet megismerni: nem siet, nem kérdez, és nem csodálkozik. István ennek az úriemberi modornak a megtestesülése volt. Ehhez hozzátennék még egy negyedik tulajdonságot is: nem emeli fel a hangját. István végtelen szelídséggel, csendben tűrte az olvasók szeszélyeit, bogarait, hóbortjait, és soha nem emelte fel a hangját. Kristálytisztán emlékszem egy esetre. Egy kedves, szép, okos, udvarias, de szerfölött szórakozott kutatóhölgy – azóta már sokszorosan kitüntetett professzor-asszony – kiborította a XIX. századi kéziratos katalógus egyik dobozát. Egy ilyen dobozban legalább 300 cédula van, amit bizony elég macerás dolog újra betűrendbe rakni. István nem szidta össze, nem korholta, még csak szemrehányást se tett neki, hanem azon nyomban, de nem tolakodóan a segítségére sietett, és majdhogynem bocsánatot kért a hölgytől. Tíz évig dolgoztam vele együtt, bátran állíthatom, hogy ez nem egyedi eset volt, ez a viselkedés, ez a modor volt István lényege.

A Kézirattárban nemcsak hagyatékokat kell rendeznünk, hanem gyakran mi magunk csomagoljuk össze és szállítjuk be a hagyatékokat. István csodálatosan csomagolt! Senki ne gondolja, hogy a kegyelet vetteti el velem a súlykot, nem, ez egy higgadt ténymegállapítás. Mikor először láttam így „akcióban”, én bizony képtelen voltam úriember maradni, és rögvest megkérdeztem Tőle, hol tett szert bámulatos tudományára. Akkor tudtam meg, hogy több mint egy évtizeden át könyvesboltban dolgozott, évekig könyveket csomagolt. Aztán apránként, szép lassan – hiszen egy úriember nem siet – elmesélgette az élettörténetét. Hogy a történelmi Kállay család leszármazottja, hogy Kállay Béni, Bosznia-Hercegovina kormányzója és Kállay Miklós miniszterelnök rokona. Részben e családi háttér miatt kellett Istvánnak könyvesboltban könyveket csomagolnia. Az 1945-ben Magyarországra

kényszerített rendszerben ugyanis nem volt előny, ha valakinek az ősei letettek valamit a haza asztalára. Az előkelő családok tipikus sorsára jutott a Kállay család is: szüleit és magát Istvánt is kitelepítették a Hortobágyra. Amikor közelebb kerültünk egymáshoz, szelíd iróniával gyakran megosztotta velem ott szerzett élményeit. István a legnehezebb években, 1951–52-ben kezdte el a gimnáziumot, és több kényszerű kitérő után 1957-ben jeles eredménnyel érettségizett a Dolgozók Általános Gimnáziumában. Hiába volt azonban a jeles érettségi, nem vették fel az ELTE művészettörténet–történelem szakára. Egy évig vendéghallgatóskodott művészettörténet szakon – többször említette, milyen kitörölhetetlen nyomot hagytak benne Fülep Lajos órái –, majd kénytelen-kelletlen megkezdte könyvesbolti pályafutását. Hányattatott sorsának egyik oka az volt, hogy hű maradt hazájához. Szülei 1956-ban „disszidáltak” Svájcba, de Ő maradt, és vállalta, hogy a „disszidensek rokona” bélyeggel éli tovább az életét. Csoóri Sándor egyik gyönyörű gondolata jut erről eszembe, aki a kérdésre, hogy ki a magyar, egyszer így válaszolt: Magyar az, aki az érdeke ellenére is magyar. Kállay István az érdeke ellenére is magyar maradt.

1958-tól tizenhárom éven át dolgozott az Állami Könyvterjesztő Vállalatnál, majd 1971-ben a Kézirattár lett az új munkahelye. Jó környezetbe került, csupa régi vágású „reakciós” ember közé, akik fényes pályát futottak volna be, ha 1948-ban a kommunisták nem kerülnek hatalomra. Az osztályon mindössze egy párttag volt, de az is belebetegedett a párttagságába. Istvánt a felettesei is, mi, a kollégái is megbecsültük, és szemmel láthatólag Ő is otthonra talált a Kézirattárban; jól érezte magát.

Kedves István, kimondani is nehéz, hogy harmincnyolc év telt el a megismerkedésünk óta, és Te immár nagy titkok tudója vagy. Elmentél közülünk, de biztos vagyok benne, hogy az új szférában, ahol vagy, ott van az oldaladon a feleséged, Vera is, akiről mindig nagy szeretettel beszéltél.

„Az évek szállnak, mint a percek”, és mi, egykori munkatársaid is hamarosan melléd kerülünk majd az égi Kézirattárba, de addig egy személyes kérésem is van Hozzád: ígérd meg, hogy ott Fent majd megtanítasz csomagolni, mert itt a földön ez, sajnos, elmaradt. Addig is szeretettel őrzöm, őrizzük emlékedet. Isten veled, István, sit tibi terra levis!

Elhangzott 2024. április 12-én.